

III 1893, str. 78—80, IV 1894, str. 14—16, 30—32, V 1895, str. 15—16, 40, 51—52), ďalej III. spev (*Tovaryšstvo*, I 1894, str. 311—320) a konečne IV. spev (*Tovaryšstvo*, II 1895, str. 281—291). Ako Holly, aj Tichomír Milkin prekladal časomerne, no používal už spisovnú slovenčinu.

Prekladal som podľa vydania P. Mazona, Homère, *Iliade*, tome I (I—VI), Paris, Belles Lettres 1949; tome II (VII—XII), Paris, Belles Lettres 1947; tome III (XIII—XVIII), Paris, Belles Lettres 1949; tome IV (XIX—XXIV), Paris, Belles Lettres 1947. Z prekladov bol mi prístupný preklad O. Vaňorného a P. Mazona.

O prepise gréckych vlastných mien rozhodla komisia, zložená prof. dr. Eugena Paulnyho, dr. Jána Horeckého, pracovníka Jazykovedného ústavu SAV, prekladateľa a pracovníkov vydavateľstva slovenský spisovateľ.

M. O.

Literatúra:

- Schmid-Stählin, Geschichte der griechischen Literatur, I, München 1929
Drevňaja Grecija, Izdatelstvo Akademii nauk SSSR, Moskva 1956
G. Glotz, Histoire grecque, I, Paris 1925
V. S. Sergejev, Dějiny starověkého Řecka, Praha 1952
M. a A. Croiset, Histoire de la littérature grecque, I, Paris 1928
Istorija grečeskoj literatury, Izdatelstvo Akademii nauk SSSR, Moskva 1946
P. Mazon, Introduction à l' *Iliade*, Paris 1942

I. spev

MOR. HNEV

O hneve Achilla Péléovca mi, bohynia, spievaj,
o hneve zhubnom, čo Achájcom spôsobil premmohé strasti,
do Hádu uvrhol veľký počet udatných duší
hrdinov zdatných, keď psom a dravým rozličným vtákom
napospas hodil ich telá. To diala sa Diova vôľa
od toho času, čo v hneve sa rozišli po veľkom sváre
Átreov syn, ten vojvodca mužstva, a Achilleus božský.

Ktorýže z bohov to bol, čo zvedol ich k hádke a bitke?
Létin a Diov syn. Ten, zanevrúc na kráľa hnevom,
rozniečil v tábore ukrutný mor — i hynuli ľudia —

lebo mu Átreov syn tak hanebne potupil Chryása,
božieho kňaza. On totižto k rýchlym achájskym lodiam
prišiel, by vykúpil dcéru, a nesmierne výkupné niesol.
Na zlatom žezle, čo v pravici držal, mal pripäťe stužky
Foiba, presného strelca, a prosil Achájcov všetkých,
najviac však obidvoch Átreu synov, čo velili mužstvu:

„Átreovci a ostatní Achájci holení krásnych,
kiež by vám dopriali bohovia, bydlia v olympských domoch,
vyrátiť Priama mesto a šťastne sa navrátiť domov.

20 Dcéru však milú mi vráťte a prijmite výkupné za ňu,
uciac tak Foiba, presného strelca a Diovho syna!“

Ostatní Achájci všetci hneď schválili Chryásovu žiadosť
úctivo zachádzať s kňazom a nádherné výkupné prijať.

Mienky tej nebol však Agamemnón, syn Átreov spupný.

25 Potupne vyháňal Chryása a pridával výhražné slová:

„Varuj sa, stavec, nech viac ta tu nevidím pri dutých lodiach,
či už tu teraz hneď meškať, či neskoršie zas sa sem vrátiť,
lebo ti nebude na osov žezlo a posvätné stužky.
Nevydám dievčinu tvoju, to skorej ju staroba nájde

30 v domove mojom, tam v Argu, kde ďaleko od svojej vlasti
bude mi na krosnách robiť a účasť brať na mojom lôžku.
Chod' preč a prestaň ma dráždiť, ak zdravý chceš odtiaľto odísť!“

35 Riokol, i zlakol sa stavec a poslúchol rozkazu jeho.
V tichosti odišiel povedľa brehu, kde hučalo more.

Potom však stavec zabočil stranou a mnoho sa modlil
k Foibovi, synovi Létó, čo krásne nosila vlny.

„Vyslyš ma, Striebornoluký, čo nad Chryásou ochranu držiš,
záštitu posvätnej Killy a premocný Tenedu vládca,
Smintheus! Ak niekedy chrám som ti postavil na tvoju radosť,
alebo ak som ti spálil tučné stehenné mäso

40 z obetných býkov a kôz, nuž vyplň mi želanie toto:

Pomsti sa Danaicom svojimi strelami za moje slzy!“

45 Taktó on prosebne riokol i počul ho Apollón Foibos.

Zostúpil z olympských kopcov a rmútil sa vo svojom srdci,
15 majúc na pleci luk a tulajku, z oboch strán krytý.

Ako sa pohol zmorený hnevom, tu na jeho pleci
odrazu zrinčali šípy. I kráčal podobný noci.

Potom si ďaleko od lodi sadol a vypustil strelu:

50 nato hneď luk jeho strieborný strašným rinkotom zaznel.

Spočiatku vysielal strely len do mŕt a do rýchlych písiskov,
potom však sústavne metal a strieľal pichľavé strely
do samých ľudí; a hranice mŕtvov im horeli stále.

55 Po celých deväť dní po vojsku lietali bohove strely,
v desiaty deň Rud Achilleus do snemu zvolal, bo Héré,
bohňa bielučkých laktov, mu takto to vložila v myseľ,
lutujúc danajské mužstvo a vidiac, ako tam hynie.
Potom však, keď sa už zišli a všetci na sneme boli,

Achilleus s rýchlymi nohami povstal a povedal toto:

60 „Átreov syn, ja myslím, že zahnaní odtiaľto nazad,
domov sa musíme vrátiť, ak, pravda, ujdeme smrti,
totiž ak vojna a mor nás Achájcov kynozit bude.

Preto sa spýtajme dákeho vešťa alebo kňaza

alebo hádača snov — bo sen je tiež posolstvom Dia —

aby nám riokol, čo toľko sa Apollón nahneval na nás:

65 či snád sa nahneval pre sľub, či pre dáku slávnostnú obeť
a či by nechcel z bezchybných kôz a baránkov prijať
voňavú paru a za to odvrátiť hrozny mor od nás.“

Povedal takto a znova si sadol. Tu prostred nich povstal
Kalchás, Thestorov syn, čo vynikal nad všetkých veštcov,
70 poznajúc prítomné, budúce, ako aj minulé veci.

V odcom bol achájskych chlapov, keď na lodiach k Íliu išli,
pre svoju vešteckú umnosť, čo dodal mu Apollón Foibos.
Zmyšľajúc rozumne s nimi, sa ujal slova a riokol:

75 „Kážeš mi, Achilleus, Diovi milý, povedať dôvod,
prečo sa Apollón, výborný strelec, rozhneval na nás.

Dobre, nuž poviem to. Ty to však rozváž a prísahu zlož mi,
že sa ma ochotne ujmeš tak rukami, ako aj slovom.

Myslím si totiž, že rozhnevám muža, čo Argejcom všetkým
veľkým je vládcom a ktorého slúchajú Achájci všetci.

- 9 Lebo je mocnejší kráľ, ak zahorí k nižšiemu hnevom; a ak aj náhodou toho dňa potlačí svoju žľč horkú, predsa len neskoršie podrží nenávisť vo svojich prsiach dotiaľ, kým nespĺní pomstu. Ty povedz, či budeš ma chrániť.“
 V odpoveď na to mu Achilleus s rýchlymi nohami riekol:
 5 „Smelo len povedz nám všetko, čo o božskom znamení poznáš! Svedkom buď Apollón, Dióvi milý, ktorého vzývaš, Kalchás, keď chystáš sa vyjaviť Danajom znamenia božské, dokiaľ ja budem žiť a na zemi pozerať budem, pri dutých koráboch na teba ťažkú nevzťahne ruku
 0 z Danajcov nikto, i keby si mienil hneď vojvodu mužstva, ktorý sa chváli, že z vojska je zo všetkých najlepším chlapom.“
 Vtedy už smelosť dostal a povedal počestný veštec:
 „Ani sa nehnevá pre sľub, ba ani pre obeť slávnu. Hnevá sa pre svojho kňaza, čo znechtí mu veliteľ mužstva, nechtiac mu prepustiť dcéru a veľké výkupné prijať.
 5 Pre toto Apollón zosiela strasti a zošle ich ešte. Dovtedy totiž nezbaví Danajcov hrozného moru, pokým neutrátia otcovi dievčinu jasného zraku úplne darom a nepošlú posvätnú slávnostnú obeť do Chrýsy. Vtedy len budeme môcť si ho zmieriť a získať.“
 0 Taktó on povedal vtedy a sadol si. Prostred nich povstal hrdina Agamemnón, syn Átreov, premocný vládca, kypiaci zlosťou; hrud' sa mu zaliala čiernymi mrakami prudkého hnevu a oči mu blčali iskriacim ohňom.
 5 Na kňaza zagánil zlostne a potom povedal taktó:
 „Zlovestný veštec, čo nikdy si neriekol milú mi veštbu! Tvojmu srdcu je milé vždy iba nešťastie veštíť; dobré si neriekol dosiaľ a ani si nespĺnil nikdy.
 Teraz tiež vykladáš prítomným Danajom takúto veštbu, 0 vtrviac, že Apollón strelec im preto útrapy strojí, lebo vtraj nebol som ochotný za dcéru Chrýsovu prijať od otca výkupné krásne; ved' omnoho radšej ju samu v dome chcem mať a dávam jej prednosť pred Klytáimnéstrou, manželkou mladosti svojej, bo za ňou nezaostáva

- 115 postavou tela, ni vzrastom, ni umom, ni zručnosťou v práci. Ale aj taktó som ochotný vrátiť ju, ak je tak lepšie. Radšej chcem národu zachovať spásu než priviesť ho v skazu. Ale mi ihneď pripravte iný dar, aby som nebol bez daru z Argejcov sám, bo toto by nebolo správne.
 120 Vidíte predsa všetci, že dar môj odhádzá inde.“
 Rýchly Achilleus božský mu na to zas v odpoveď riekol:
 „Preslávnny Átreov syn, ty zo všetkých najlakomejší, akýmže darom tá obdaria Achájci, udatní v boji? Nevieme totiž, či hromada spoločnej koristi leží niekde, lež koristi, čo vzali sme z miest, je rozdaná všetka; nemožno od ľudu žiadať, by znovu ju zbieral a znášal. Len ju ty nateraz bohovi prepust. Ved' Achájci ti to trikrát a štyrikrát splatia, ak predsa niekedy Zeus nám dožičí vyvrátiť Tróju, to s dobrými hradbami mesto.“
 130 Premocný Agamemnón mu v odpoveď povedal toto:
 „Nebudže úskočný, práve ty, Achilleus, podobný bohom, vždy taký priamy! Bo ani ma neprešľuť, ani sa nedám presvedčiť. Alebo azda chceš, aby si sám dostal dar svoj, ja však mám bez daru sedieť, keď kážeš mi vydať tú dievku? 135 Dobre, ak Achájci, udatní v boji, mi iný dar dajú, vyberúc po mojej vôli, ak náhradu dostanem za svoj. Ak mi ho odmietnu dať, nuž potom sám si ho vezmem, možno, že tvoj, a možno, že Aiantov alebo azda Odysseov; ten iste sa rozhorčí, ku komu prídem.
 140 O tom však budeme môcť si povraviať niekedy neskôr, teraz hneď podme a spustíme čiernu loď na božské more, dôkladne vyberme veslárov pre ňu a slávnostnú obeť nalozme na loď a vysadme na ňu tiež Chrýsovu dcéru s krásnymi ľbcami. Z poradcov ľudu nech zostane pri nej jeden, buď Aiás, buď Ídomeneus, buď Odysseus božský, 145 abo ty, Péleov syn, čo vzbudzuješ najväčšiu hrôzu, aby si posvätnou obeťou zmieril nám Ďalekostrelca.“
 Achilleus rýchly sa mrzko na neho pozrel a riekol:
 „Ach, ty nehanebník, čo po zisku dychtivo túžiš!

Akože slúchne ťa z Achájcov niekto, keď vydáš im rozkaz vydať sa na cestu niekam či s mužstvom bojovať silou? Lebo veď bojovným Trójanom kvôli som neprišiel k Tróji bojovať s nimi; veď od nich netrpím nikajú krivdu. Nikde a nikdy mi nevzali dobytok alebo kone, nikto mi v žíznej a hrudnatej Fthíí, čo dodáva chlapov, nezničil úrodu moju, bo delí nás rozsiahly priestor, tienisté masivy horské a ďaleko hučiace more. S tebou však prišli sme, človeče bez hanby, tebe len kvôli, vydobyť tebe, ty pes, a tvojmu bratovi povestí u trójskych chlapov, ty na toto nehľadiš, ani nič nedbáš. Dokonca ešte mi hrozíš, že prídeš a vezmeš mi dar môj, pre ktorý mnoho som skúsil a ktorý mi Achájci dali. Krem toho nikdy mi neprídu rovnaké dary, keď naši Achájci vyvrátia Trójskym ich niektoré ľudnaté mesto, hoci aj v zúrivom boji vždy pripadá väčšina práce na moje ruky; keď ale niekedy delenie príde, tebe sa väčší dar dostane vždy, ja s malým, no milým darom sa k lodiam vraciam, hoc omdlievam od ťažkých bojov. Teraz však do Fthíe pôjdem, veď pre mňa je omnoho lepšie plaviť sa s krivými lodami domov, nie, nechcem už viackej zbavený cti tu hojnosť a bohatstvo pre teba zbierať.“

V odpovedi riekol mu Agamemnón, vojvodca mužstva: „Bež si len rýchle, ak srdce ťa ženie, ja nejdem ťa prosiť, aby si kvôli mne zostal; veď iní tu zostanú pri mne, ktorí si budú ma ctíť, no najmä rozvážny boh Zeus. Zo všetkých kráľov, živých Diom, si protivný najviac, pretože vždy sú ti milé len sváry a vojny a bitky. Áno, si nesmierne silný, no myslím, že od boha máš to. Vráť sa len domov aj so svojím lodstvom a svojimi druhmi; kraluj si Myrmidoncom, ja o teba nedbám a tvojho hnevu si nevšímam vôbec. Lež moju si vypočuj hrozbu: Ako mne odníma Apollón Foihos Chrysovu dcéru, ktorú mu odošlem so svojou loďou a svojimi druhmi, takto ja odvediem Brisovu dcéru s prekrásnou tvárou

185 zo stanu tvojho, tvoj dar; to aby si naozaj spoznal, o čo som mocnejší než ty, a aby si netrúfal druhý hovoriť so mnou jak s rovným a na roveň stavať sa so mnou.“

190 alebo vyťahnuť pri stehne visiaci ostrý meč z pošvy, zaplaší ostatných chlapov a usmrit Agamemnona, alebo potlačiť žľč a zadržať vzbúrenú myseľ.

195 Zatiaľ čo takto on premýšľal vo svojom srdci a v myšli, práve keď tasil už veľký meč z pošvy, tu Athéné prišla z neba, bo bohýňa bielučkých laktov ju poslala, Héré, majúca k obidvom rovnakú lásku a rovnakú starosť. Zastala za ním a schytila Achilla za plavé vlasy, zjaviac sa jedine jemu, kým z druhých ju nevidel nikto. Achilla zmocnil sa úžas a rýchlo sa obrátiac, spoznal Athénu Pallas, bo z očí jej sršali hrozivé blesky.

200 Ihneď sa obrátil na ňu a povedal perutné slová: „Prečo si prišla, ty rodenka oblakovládneho Dia? Aby si videla pýchu a nadutosť vojvodu mužstva? Ale toto ti poviem a to sa tiež zaiste stane: za svoju prílišnú pýchu on čoskoro o život príde.“

205 Bohýňa s jasnými očami, Athéné, riekla mu na to: „Šialenosť tvoju, ak, pravda, ma slúchneš, som utíšiti prišla z neba, bo bohýňa bielučkých laktov ma poslala, Héré, majúca k obidvom rovnakú lásku a rovnakú starosť. Preto ihneď od hnevu upuť a meč svoj neťahaj z pošvy. Namiesto toho ho slovami potup, a tak sa aj stane. Toto ti totiž poviem a to sa tiež vyplní iste: príde raz čas, keď trikrát viac vznešených dostaneš darov za dnešnú spupnosť, len snaž sa krotiť a dľa nás sa správej.“

215 V odpovedi na to jej Achilleus s rýchlymi nohami riekol: „Hoci aj srdce mi skypelo hnevom, slová vás oboch isteže, bohýňa, zachovať treba, bo tak je to lepšie: toho, kto poslúcha bohov, aj bohovia vyslyšia radi.“

Riekol a na rúčke striebornej zadržal pravicu ťažkú,

do pošvy znova zastřil velký meč svoj a sluchol na slovo Athénu božskú. Tá zasa hneď na Olymp išla k ostatným bohom, ta do domu oblakovládneho Dia.

Po tomto Achilleus znova napadol vojvodu mužstva záplavou urážok hrubých, bo hnev svoj neskrtil dosiaľ:

„Opilec s podlými očami psa, no s jelením srdcom, nikdy si odvážu nemal sa vyzbrojiť do vojny spolu s ostatným ľudom a ani sa do dákej zálohy vradíť

s elitou achájskych chlapov; to vždy sa ti videlo smrťou.

Pravdaže, viacej ti vynáša po širom achájskom vojsku oberať o dary všetkých, čo niečo ti na odpor vravia!

Národ svoj žertúci kráľ, veď vládneš len ničomným ľudom, ináč už bol by si dnešný svoj mrzký čin napokon spáchal.

Dobre, no toto ti poviem a potvrdím prísahou veľkou:

Pri tomto žezle, čo nikdy viac nevydá listie a vetvy

— pretože dávno už predtým na horách nechalo peň svoj — ani sa neskrášli kvietm, bo kovom sa zlúpalo z neho

listie a kôra, a teraz zas synovia Achájcov v rukách svojich ho nosia, keď na súdoch súdia a v Diovom mene zverené zákony chránia; to bude ti prísaha veľká.

Príde raz deň, keď synovia Achájcov všetci si budú

Achilla žiadať, a hoci to bude ta trápiť, no predsa

pomôcť im nebudeš môcť, keď padať a umierať budú

pod rukou Hektora, záhubcu mužstva; ty budeš sa súziť,

lutujúc neúctu k tomu, čo z Achájcov vynikal najviac.“

Peleov syn tak riekol a do zeme uderil žezlom,

pobitým dokola zlatými klincami; sám si však sadol.

Ale aj Átreov syn sa hneval. Tu prostred nich povstal

Nesór s jazykom sladkým, ten zvučný od Pylu rečník,

ktorému nad med sladšie z jazyka plynuli slová.

Dve sa už minuli pokolenia smrteľných ľudí,

ktorí sa kedysi zrodili súčasne s ním a zaňho

vyrástli v presväťom Pyle — a teraz bol tretiemu kráľom.

Zmýšľajúc rozumne s nimi, sa ujal slova a riekol:

„Beda, ach, na zem achájsku prichádza zármutok veľký!

- 255 Iste by Priamos jasal a spolu s ním synovia jeho,
ostatní Trójania taktiež by plesali vo svojom srdci,
keby tak zvedeli všetko tu o tomto rozpore vás dvoch,
ktorí ste prví tak v rade Danajcov, ako aj v boji!
Preto si povedať dajte — veď odo mňa oba ste mladší.
- 260 Ja som sa totiž už kedysi stýkal aj s lepšími chlapmi
než vy, a ani tí mojimi radami nezhrdli nikdy.
Ešte som nevidel totiž a ani už nebudem vidieť
chlapov jak Peirithoos a Dryás, vladýka Iudu,
Kaineus, Exadios a Polyfém božský a ďalej
265 Théseus, Aigeov syn, chlap podobný nebeským bohom.
Boli to najlepší z chlapov, čo vyrástli z pozemských ľudí;
najlepší boli a s takými istými zvädzali boje:
s horskými obludami, a všetky ich zhubili strašne.
- 270 S týmito chlapmi som býval, keď prišiel som ku nim až z Pylu,
z ďalekej námorskej zeme, bo sami ma pozvali k sebe.
Sám som tiež bojoval dľa svojej sily, hoc s nimi by nikto
nemohol bojovať z ľudí, čo teraz tu na zemi žijú.
Predsa však mojej si vážili rady a moju reč slúchli.
Preto ma slúchnite tiež, veď omnoho lepšie je slúchnuť.
275 Ani ty, hoci si zaiste udatný, neber mu dievča;
nechaj mu dar, čo predtým mu synovia Achájcov dali.
Ani ty, Péleov syn, už nechci viac hádať sa s kráľom
v urputných sporoch, veď predsa zo všetkých najväčšiu česť má
žezlom vládnúci kráľ, čo slávu tú od Dia dostal.
- 280 Ty ak si nesmierne silný, veď božská ťa zrodila matka,
on zas je mocnejší než ty, bo vládu má nad väčším počtom.
Átreov syn, len prestaň sa zlosiť; ja sám ťa tiež prosím:
ustúp od hnevu na syna Pélea, ktorý je predsa
všetkým nám Achájcom premocnou baštou v záhubnej vojne!“
- 285 Premocný Agamemnón mu v odpoveď povedal toto:
„Všetko, čo, starec, si riekol, riekol si naozaj správne.
Človek však tento sa vypína nad všetkých ostatných ľudí,
chcel by byť všetkým nám pánom a chcel by nás ovládať všetkých,
všetkým nám rozkazy dávať, no asi ho neslúchne niekto.“

A ak mu umenie bojovať kopijou bohovia dali,
či mu tiež dávajú právo nám urážky do tváre metať?""
Achilleus božský mu do reči skočil a v odpoveď riekol:

„Bol by som pred ľudmi naozaj bojkom a ničomným chlapom,
keby som vo veci každej, čo povieš, ti ústupky robil.

95 Iným si komanduj takto, no nedávaj rozkazy pre mňa,
lebo ja, ako si myslím, už viacej ťa nebudem slúchať.
Inú však poviem ti vec; ty vštep si ju do svojej mysle.
Pre dievku samu ja rukami nebudem bojovať s tebou
alebo s iným, veď vzali ste iba to, čo ste mi dali.

10 Z tých ale ostatných vecí, čo ležia mi pri rýchlej lodi,
nebudeš môcť mne naprotiveň si vôbec nič odnieť.
Nože sa pokús, nech zvedia to všetci tu prítomní chlapi!

Zaraz ti tmavá krv vystrekne okolo kopije mojej!“

Skončiac tak ostrými slovami vzájomnú osobnú zvanú,
5 obaja vstali a pri lodiach achájskych skončili radu.

Péleov syn šiel ku svojim stanom a ku pekným lodiam
v sprievode Menoitovho syna a ostatných druhov;

Átreov syn zas rozkázal rýchlu loď na more stiahnuť,
dvadsať veslárov vybral a naložil slávnostnú obeť
bohu a privedúc osobne spanilú Chrysovú dcéru,
na loď ju usadil. Vodcom výpravy Odysseus stal sa.

Títo hneď vstúpili na loď a plávali po mokrych cestách.

Átreov syn však nariadil vykonať očistu ľudu;
nuž sa čistili ihneď a do mora zmývali škvrnu,
na čo zas vzdávali božskému Foibovi slávnostnú obeť
býkov a kôz tam na brehu neúnavného mora;
vo veľkých kotúčoch dymu až do neba stúpala vôňa.

Toto tam v tábore robili všetci, no veliteľ mužstva
nevzdal sa sporu, čo ním sa synovi Pélea hrozil,
naopak, povedal Talthybiovi a Eurybatovi,

v ktorých mal svojich obratných poslov a heroldov slávnych:

„Ihneď sa vyberte do stanu Achilla Péleovca,
Brisovu dcéru za ruku chytte a odvedte odtiaľ!“

325 Ak vám ju náhodou odmietne vydať, tak sám si ju vezmem,
príduc ta s početným mužstvom, to však ho bude stáť viacej!“

Po týchto slovách ich poslal a dodával výhražné slová.
Oni, hoc neradi, kráčali pozdĺž diaľneho mora,

dokiaľ až neprišli k stanom a korábom Myrmidončanov.

330 Našli tam Achilla pri jeho stane a pri čiernej lodi
sediť, no iste sa netešil v srdci, keď zrazu ich zočil.

Obaja strpli a hanbiac sa kráľa, zastali pred ním,
nemajúc odvahy ani ho osloviť ani sa spýtať.

On to však pochopil vo svojej mysli a povedal takto:
„Vitajte, heroldi, u mňa, vy poslovia Dia a Fudí,

335 poďte sem bližšie, veď vy nie ste vinní, lež Agamemnón,
ktorý vás oboch sem poslal po krásnu Brisovu dcéru.

Patroklos božský, ty ihneď sa zober a prived im dievča,
nech si ho odvedú preč, no oba mi svedkami buďte

pri večne blažených bohoch a pri ľuďoch, synoch to smrti,
ako aj pred týmto divým kráľom, ak niekedy zasa

340 znova vám potrebný budem, by zahnal som ohavnú skazu
od jeho chlapi! Veď zúri a šalie len na svoju škodu,
neschopný z minulých vecí sa poučiť pre čas, čo príde.

Jak by mu Achájsci pri lodiach bezpečne bojovať mohli!“

345 Takto on riekol a Patroklos poslúchol milého druha;
zo stanu vyviedol spanilú Brisovu dcéru a dal ju
heroldom odvieť. Tí išli zas pozdĺž achájskych lodí.

Dievča len nerado kráčalo s nimi a Achilleus rýchly
vyronil slzy a vzdialiac sa od druhov, sadol si stranou

350 na brehu sivého mora a pozeral na lesklú vodu.
Potom sa pomodlil vrúcne a k matke vystieral ruky:

„Ak si ma zrodila, matka, len pre celkom kratučký život,
česť aspoň mal by mi udeliť premocný olympský vládca,

355 Lebo ma Agamemnón, syn Átreov širokovládny,
zvyšoka hrniaci Zeus; no teraz ma nepocil vôbec.

Lebo ma Agamemnón, syn Átreov širokovládny,
zneucil; má totiž dar môj, keď násilne sám mi ho zobral.“

Takto to povedal s plačom a jeho reč počula matka,
sediaca v hlbínach morských, tam u svojho starého otca.

Rýchlo sťa hmla sa vynorí z hlbín sivého mora,
 10 sadne si k synovi svojmu, čo stále len prelieva slzy,
 nežne ho pohladí rukou a menom ho oslovíac, povie:

„Synáčik milý, čo plačeš? Čím trápiš sa vo svojom srdci?
 Rozpovedz všetko, nič predto mnou netaj, nech vieme to spolu!“
 Na to jej povedal, zhlboka vzdychajúc, Achilleus rýchly:

5 „Vieš to, núž načo mám hovoriť o tom, čo tebe je známe?
 Prišli sme k Tébe a posvätné mesto ětióna

celkom sme zmenili v runny a všetko sme odviekli stade.

Achájsky ľud hneď vospolok dobre si rozdelil koristi,
 vyberúc synovi Átreu spanilú Chrysovú dcéru.

7 Potom však Chryés, čo strelcovi Foibovi milým je kňazom,
 prišiel sem k lodiam Achájcov, odených pancierom z kovu,
 vykúpiť dcéru a prinášal výkupné nesmierne veľké.

Na zlatom žezle, čo v pravici držal, mal pripäté stužky
 Foiba ďalekostrelca a prosil Achájcov všetkých,
 najviac však obidvoch Átreu synov, čo riadili mužstvo.

Ostatní Achájci všetci hneď schválili Chrysovú žiadosť
 úctivo zachádzať s kňazom a nádherné výkupné prijať.

Mienky tej nebol však Átreov syn, čo vodcom je mužstva;
 potupne vyhánal Chrysa a pridával výhražné slová.

Starec preč odišiel s veľkým hnevom, no Apollón Foibos
 vyslyšal modlitbu jeho, veď kňaz mu bol nadmieru milý.

Zhubný šíp do vojska Achájcov pustil a ihneď nám ľudia
 začali umierať jeden po druhom: bohove strely

lietali po celom achájskom vojsku. Tu výborný veštec,
 ktorý vie všetko, nám vykladal zjavenia Ďalekostrelca.

Ja som bol prvý, čo ihneď som radil uzmiert' boha.
 Átreovca sa zmocnila zlosť a rýchlo sa zdvihnúc,

vyriekol výhražné slová, čo teraz stali sa skutkom.
 Lebo aj Achájci jasného zraku na rýchlejši lodi

k Chrysovi dievčinu vedú a Foibovi obeť nesú;
 z môjho však stanu pred malou chvíľou len heroldi vyšli,

odvedúc Brísovu dcéru, čo darom mi Achájci dali.
 Preto, ak môžeš, núž vezmi ma v ochranu, vlastného syna!

Na Olymp odíď a popros tam Dia, ak niekedy nejak
 395 Diovo srdce si vedela potešiť slovom či skutkom.

Lebo veď v otcovom paláci často som počul ta vravieť
 s pýchou, že jediná spomedzi blažených bohov si mala
 odvahu odvrátiť od Dia mračného potupnú skazu

400 v čase, keď ostatní olympskí bohovia chceli ho zviazať,
 Poseidón, Héré a dokonca bojovná Athéné Pallas.

Ty si však, bohynia, prišla a pút si ho zbavila vtedy;
 na tvoje vyzvanie vyšiel na Olymp storuký obor,

bohovia zvali ho Briareom a v ľude mal meno
 Aigaión — ten prevyšil silou aj vlastného otca.

405 Tento sa posadil povedľa Dia a tešil sa sláve.
 Bohovia sa ho zľakli a Dia už nechceli zviazať.

Toto mu pripomeň dnes a sadnúc si povedľa neho,
 objím mu kolena, či by snáď Trójanom pomáhať nechcel

410 zatlačiť Achájcov pri lodných zadkoch a okolo mora,
 stále ich biť, nech všetci sa nasýtia kráľa a on sám,

premocný vládca Agamemnón, nech pochopí svoju
 vinnu, že neuctil muža, čo z Achájcov vyniká najviac.“

Thetis sa topila v slzách a v odpoveď riekla mu takto:
 415 „Prečože som ťa len zrodila, dieťa, a chovala pre strasť?

Bár by si mohol tu pri lodiach Achájcov bez slz a útrap
 sedieť, keď osud tvoj taký je kratučký, nevelmi dlhý!

Teraz však život máš krátky a súčasne biedny jak nikto.
 Pre taký nešťastný osud som v paláci dala ti život!

420 Pójdem však k Diovi, vládcovi blesku, až na snežný Olymp,
 sama mu vyložím želanie tvoje, ak, pravda, ma slúchne.

Ty však si sadni tu k rýchlym lodiam a zachovaj v srdci
 hnev svoj k achájskym chlapom a celkom sa zdržiavaj vojny.

Zeus totiž odišiel včera na hody k Ókeanovi,
 k čestným Athiopom a spolu s ním bohovia všetci.

425 Ale keď v dvanásty deň sa na Olymp nazad zas vráti,
 vtedy ja odídem do jeho paláca s kovovým prahom,
 objímem kolena jeho a dúfam, že pohnem ho k činu.“

Riekla a odišla preč a na mieste nechala syna

130 zmietať sa vo vnútri hnevom, že vzali mu násilím ženu
s prekrásnym diekom. A medzitým blížil sa Odysseus božský
k Chryse, kam privádzal Foibovi posvätnú slávnostnú obeť.

135 Keď však už došli a boli už v prístave s hlbokou vodou,
zvinuli plachty a potom ich vložili do čiernej lode,
pomocou povrazov obratne sklonili k podstavcu stožiar;
nato zas veslami na samé kotvisko prihnali koráb,
do vody vhodili skaly a bežali priviazat laná.

Potom už schádzali z lode a vystúpiať naorský príboj,
začali z lodí vyvážať Foibovi slávnostnú obeť.

40 Konečne zostúpi z rýchleho korábu Chrysova dcéra,
ktorú hneď dôvtipný Odysseus k oltáru vedie a dá ju
milému otcovi do rúk a tieto mu vyriekne slová:

„Chrysé, mňa posla k tebe Agamemnón, náš vládca;
vediem ti dcéru a vykonám Foibovi posvätnú obeť
v mene Danajcov všetkých, bo chceme si uzmierniť vládcu,
ktorý nám Argejcom zosiela teraz tak žalostné strasti.“

45 Riekol a do rúk ju otcovi oddal. Ten s radosťou prijal
premilú dcéru. A oni zas rýchlo a v poriadku kládli
Foibovi okolo pekného oltára obeť slávnou.

Potom si umyli ruky a vybrali pražmo, kým Chrysé
vystieral k nebu ruky a nahlas za nich sa modlil.

50 „Vyslyš ma, Striebornoluký, čo nad Chrysou ochramu držíš,
záštitu presvätej Killily a premocný Tenedu vládca!

Raz už si vyslyšal modlitbu moju, keď som ťa prosil,
vzdal si mi česť, keď kruto si naložil s achájskym ľudom.

15 Ešte aj teraz ma vyslyš a vyplň mi želanie moje:

Odvrať už teraz od ľudu Danajcov záhubnú skazu!“

Takto on prosebne riekol i počul ho Apollón Foibos.

Keď však už skončili prosbu a na čelá sypali pražmo,
dvíhali zvieratám hlavy, ich klali a stiahli ich z kože,

10 vysekli zo stehien mäso a zasa ho obvlili lojom,

zložiac ho v dvojitéj vrstve a dali naň surové mäso.

Starec to na trieskach páliť a nalieval ohnivé víno,

mladíci stáli pri ňom a držali vidlice v rukách.

465 Keď však už spálili stehenné mäso a pojedli droby,
krájali ostatné mäso a potom ho na ražne stokli,
pozorne piekli a nakoniec všetko to vytiahli z ohňa.

A keď už skončili prácu a hostina hotová bola,
jedli a netrúchlil nikto, bo všetkým sa rovnako ušlo.

470 Potom, keď zahnali smäd a do jedla nebolo chuti,
mladíci dovrchu naphnia miešadlá vínom a nato
lejú ho všetkým, no najšampv uľiali z pohára bohom.

Potom sa celý deň synovia Achájcov snažili boha
uzmierniť sborovým spevom a spievali prekrásny páián,
velebiac Foiba, ktorý ich počul a tešil sa v srdci.

475 Keď však už zapadlo slnko a nadišiel večerný súmrak,
vtedy sa pri lodných povrazoch všetci zložili k spánku.

A keď sa nad ránom zjavila zornica ružovoprstá,
vtedy sa brali už k šíremu táboru achájskych synov.

Apollón Ďalekostrelec im zoslal priaznivý vietor.

480 Oni hneď vyzdvihli stožiar a rozťahli bielučké plachty,
vietor sa zaboril do stredu plachty a okolo spodku
idúcej lode sa dvíhala vlna a šumela nahlas.

Lod sa po vlnách hnala a dráhu si razila k cieľu.

485 Keď však už došli až k šíremu táboru achájskych synov,
ponajprv na breh, vysoko na piesok vytiahli z vody
černavý koráb a podeň vložili dlhizné brvná.

Nato sa všetci rozišli po svojich stanoch a lodiach.

Medzitým Péleov syn, ten hrdina, Achilleus rýchly,
sedel pri rýchlych lodiach a hneval sa uzvato ďalej.

490 Nikdy viac nešiel už na schôdzu ľudu, kde získa sa sláva,
nikdy viac do boja nešiel, lež trápil sa vo svojom srdci;
zostával v stane, no myslel len na krik a vojnové bitky.

Keď však už od tých čias na nebi dvanásť zornica vyšla,
vtedy sa na Olymp vrátili bohovia, žijúci večne,

495 spoločne všetci a v čele ich Zeus. No Thetide z mysle
nevyšli príkazy syna, lež vynesúc sa na morskú vlnu,

zrána hneď k veľkému nebu a na vrchol Olympu prišla.

Kronovec s mohutným hlasom tam vzdialený od druhých sedel na kopci, ktorý sa z olympských vrcholcov najvyššie dvíha.

2 Sadla si oproti nemu a ľavicou objala jeho

kolená božské, kým pravícou dotkla sa Diovej brady, prosiac ho, Kronovho syna a vládcu, a riekla mu toto:

„Otec môj, Kronovec, ak som ti pomohla spomedzi bohov slovami alebo skutkom, nuž vyplň mi želanie toto:

3 Vráť česť synovi môjmu, čo z ľudí má najkratší život, pretože teraz ho Agamemnón, vojvodca mužstva, zneuctil, má jeho dar, keď sám si ho násilne zobral.

Ty však mu navráť česť, ty premúdry olympský vládca.

Dotiaľ až Trójanom dodávajú chrabrosť, kým Achájsi môjmu synovi nevrátia česť a počtou mu nezvyšia slávu!“

4 Taktó to riekla, no oblačný Zeus jej odpoveď nedal. V tichosti dlho tam sedel a Thetis, jak dotkla sa jeho kolien, tak stále ich tlačí a ešte raz takto mu povie:

„Dajže mi nezvratný prísľub a uisť ma kývnutím hlavy,

abo ma odbi, veď nepoznáš strachu, nech jasne sa dozviem, ako som najmenej ctená a vážená vo sbore bohov!“

Obláčny Zeus sa rozlneval veľmi a riekol jej takto:

„Aká to nešťastná vec, že asi ma do sváru vženiesť

s Hérou, keď príde ma dráždiť a urážať potupnou rečou.

Lebo aj bez toho v sbore nebeských bohov mi stále výčitky robí a vraví, že Trójanom pomáham v bitke.

Ty sa však teraz zas vzdial, nech dáko ťa neuzrie Héré, a čo sa dvojho želania týka, to prenehaj na mňa.

Tu, hľa, ti prikývne hlavou, to aby si dôveru mala: toto je totižto odo mňa aspoň aj ostatným bohom

najväčšia záruka; nemôžem odvolať, nemôžem klamať, nemôžem nesplniť nič, čo prisľúbim kývnutím hlavy.“

Kronovec riekol a tmavými brvami na súhlas kývol; božské vládcove vlasy sa zhrnuli na čelo razom z jeho nebeskej hlavy a veľký Olymp sa zachvel.

Takto sa dohodnúť, rozišli sa. A bohýňa Thetis

nato hneď z jasného Olympu skočila do morských hlbín;

Zeus šiel do svojho domu. Tu povstali bohovia všetci

zo svojich sídiel a išli mu oproti. Odvahu nemal

535 nikto ho na mieste čakať, lež všetci hneď povstali pred ním.

Tak sa on posadil na trón. No bohýňa Héré hneď dobre spoznala na prvý pohľad, že mala s ním poradu Thetis, bohýňa striebornonohá a dcéra morského starca.

Takouto pichľavou rečou hneď osloví Kronovca Dia:

540 „Ktorý zas z bohov sa s tebou, ty úskočník, potajme radíš? Vždy ti je milé, keď môžeš sa odo mňa, manželky svojej, vzdialiť a rozhodnúť tajomné veci, bo doposiaľ nikdy nemal si chuti mi úprimne povedať zámerý svoje.“

Otec ľudí a bohov jej na to zas v odpoveď riekol:

545 „Neteš sa nádejou, Héré, že dozvieš sa myšlienky mojej! Ťažko to pôjde aj tebe, i hoci si vlastnou mi ženou.

Čo sa ti patrí počuť, nuž o tom sa nedozvie skoršie nijaký blažený boh a nijaký smrteľný človek.

550 Na to však, o čom rozhodnúť sám chcem bez druhých bohov, na to sa nepýtaj vôbec a ani nepátraj po tom!“

Velebná Héré s veľkými očami na to mu riekla:

„Kronovec hrozny, ach, aké si pred chvíľou použil slovo? Dávno už sa ťa nepýtam na nič, nesľedím vôbec; úplne slobodne premýšľáš o všetkom, čo sa ti páči.

555 Teraz však bojím sa strašne, že dáko ťa naviedla Thetis, bohýňa striebornonohá a dcéra morského starca.

Zrána hneď sadla si k tebe a objala kolena tvoje; tuším, že kývnutím hlavy si dal jej záruku pevnú

Achilla pocíť a premnohých Achájcov pri lodiach zhubiť.“

560 Obláčny Zeus, syn Kronov, jej na to zas v odpoveď riekol:

„Šialená žena, veď vždy si len domýšľáš, sľediš vždy po mne, predsa však nebudeš môcť nič urobiť, iba sa vzdialíš ešte viac môjmu srdcu, a bude to pre teba horšie.

Ak je tak, ako ty vravíš, nuž zaiste tak si to želim.

565 Ty však si sadni a mlč a poslúchaj rozkazy moje, lebo ti pomôžu málo hoc olympskí bohovia všetci,

ak sa raz priblížim k tebe a rukami na teba siahnem!“

Riekol, i zlakla sa bohyňa s veľkými očami, Héré.

Ihneď si v tichosti sadla a premohla premilé srdce;

570 hnev sa však v Diovom paláci zmocnil aj ostatných bohov.

Výborný umelec Héfaistos povstal a vravieť im začal

z vďačnosti k premilej matke, k Hére bielučkých laktov:

„Aká to bude nešťastná vec a neznesiteľná,

ak sa vy obaja pre ľudí smrteľných hádate takto,

575 uprostred bohov robíte krik, veď nebude viacej

radosti pri dobrych hodoch, bo vŕtáži to, čo je horšie.

Matke, hoc sama je zaiste rozumná, chcel by som radiť,

aby sa snažila páčiť sa Diovi, aby sa otec

nepušťal do hádky s ňou a naše nám nekazil hody.

580 Lebo ak zachcel by azda olympský vrhateľ bleskov

zo stolcov zraziť nás, môže: má zo všetkých najväčšiu silu.

Ty sa však snaž ho získať a lichot mu príjemnou rečou;

uvidíš, ihneď sa k nám zas milým a láskavým stane.“

Takto on riekol a vyskočiac prekrásnu dvojjuhu čašu

585 vložil do ruky milej matke a toto jej povie:

„Znášaj to, mamička moja, a vydrž, hoc v zármutku veľkom,

len nech ťa, milennú matku, svojimi očami nezriem,

ako si bitá, bo pomôci ti nijako nebudem vládvať,

hoci aj nerád — ťažko je s Olympským zápasiť, ťažko!

590 Lebo už kedysi skôr, keď chcel som ti na pomoc bežať,

chytli ma za jednu nohu a zhodil ma z božského prahu;

po celý deň som letel, až konečne k západu slnka

padol som na ostrov Lémnos, a len-ten že ešte som dýchal.

595 Tam sa ma ujali sintinski chlapi hneď, ako som padol.“

Riekol a bohyňa bielučkých laktov sa usmiala, Héré;

s úsmevom prijala čašu, čo jej syn Héfaistos podal.

On však napravo kráčal a veľkým ostatným bohom

nalieval sladučký nektár, čo z veľkého miešadla čerpal.

600 Blážený bohovia všetci vybuchli búrlivým smiechom,

vidiac, jak po sieni od jedných ku druhým Héfaistos behá.

Takto tam vtedy po celý deň, kým zapadlo slnko,

jedli a netrúchlil nikto, bo všetkým sa rovnako ušlo,

z krásnej sa tešili harfy, čo na nej hral Apollón Foibos,

ako aj z Múz, čo v piesňach sa striedali čarovným hlasom.

605 Keď však už navečer zapadlo žiarivé slnečné svetlo,

ihneď sa pobrali spať a každý šiel do svojho domu,

ta, kde Héfaistos, slávny a obratný umelec, palác

skúsenou myslou sám postavil každému jednému z bohov.

Olympský vrhateľ bleskov tiež išiel na svoje lôžko,

na ktoré lhal si vždy, keď prichádzal na neho spánok.

610 Vystúpil naň a spal — s ním zlatotróna tiež Héré.